

ત્રંગ ઉધારનો જાગડો.

ક. દક્ષપતરામ ડાહ્યાભાઈએ બનાવેલો.

તે

ગુજરાત વર્નાક્યુલર સોસાયટીએ છપાવી
પ્રસિદ્ધ કર્યો.

અમદાવાદ મધ્યે.

મામાની હવેત્રીમાં પુનાઇટેડ પ્રીન્ટીંગ અને જનરલ
એજનસી કંપની “લીમીટેડ” ના પ્રેસમાં
રણછોડલાલ હીરાચંદે છાપ્યો.

આવૃત્તિ સાતમી.

સન ૧૮૭૨

સંવત ૧૯૨૮

કિંમત અર્ધો આનો.

અંગઉધારનો ઝગડો.

જે ગરજી માણસ હોય છે, ને તેને કરજે નાણું જો-
ધું હોય ત્યારે તે સાહુકારને ઘેર જઈને કેવો ગરજવાન
થઈને બોલે છે, ને પોતાનો અર્થ સર્વ પછી કેવો જવાબ
દે છે. એ વિષેની હકિકત નીચે ક્ષપ્પા પ્રમાણે છે.

દોહરા.

- પ્રથમ નમું ગણનાથને, વિનવું વારંવાર;
ઝગડો અંગઉધારનો, શુણ્ણે સહુ નરનાર. ૧
- સાહતણે ઘેર સંચર્યો, ગરજી દરદી જંન;
અંગઉધારે આપશો, એક મંસવાડો ધંન. ૨
- અર્થ સુધારો એટલો, છે તમ સરખું કામ;
સોવાસા પખવાડિયે, દેશું પૂરા દામ. ૩
- તો ફરિ લેવા આવશું, જીઓ કરી એકવાર;
આગળથી એક માસનું, વ્યાજ ધરૂં આઠાર. ૪
- આપો અમને આ સમે, જાણી કીધા નહાલ;
જોધએ ત્યારે માગજો, જોધજી નાણાં કાલ. ૫
- માણસ જોધને ધીરજો, કઠણ સમો છે આજ;
જગત બધું ખૂટલ થયું, કરજો જોધને કાજ. ૬
- આગળથી શું ઓચરૂં, જીવો અમારી વાત;
દેવું જ્યારે છૂટશું, સુખે ગંધશું રાત. ૭

લીધે કંઈ જીત્યા નહીં, જીવો કરી વિચાર;
 લખને પાછું આપિયે, તો ચાલે વેહવાર. ૮
 માસ પછી તો આવશે, નાણું છે આ માલ;
 નહિ તો પણ નહિ કાપિયે, ખેડા કરી ડાળ. ૯
 ખિન્ને કહ્યું એક બેજણે, લહો અમારું ધન;
 શીદ રળાવું કોઇકને, એમ વિચારું મન. ૧૦

ઓપાધ.

ખોલ્યો ગરજી એવા ખોલ,
 સાહતણું મન થયું ઢમઢોલ;
 દીધા ખત માંડીને દામ,
 કીધું ગરજીએ નિજકામ. ૧૧
 અથ સસ્યો ને ગરજજ ટળી,
 નામ લહે નહિ સામો મળી;
 જાણે સાહ વધે છે વ્યાજ,
 ગરજી ગણે થયું મુજ કાજ. ૧૨.
 એમ કરતાં એક વર્ષજ થયું,
 આપો નાણું સાહે કહ્યું;
 ધીરજ રાખિ કરો ધરકાજ;
 હમણાં જાઓ વધે છે વ્યાજ. ૧૩
 તમથકિ અમને ચિંતા ધણી,
 હાલ નથી નાણું અમ ભણી;
 આવશે નાણું હાથે ચડી,

બણ માગ્યા દેશું તે ધડી.	૧૪
સહુ પેહેના ભરેશું તમ તણા,	
ભાઇ તમે ટાળી છે. મણા;	
વ્યાજ વધાર્યાનો નથિ ખાંત;	
દિધા વિના નહિ થાય નિરાંત.	૧૫
સુજ્યો તળાઇમાં સૂએ જઇ,	
નાણું તમારું રહેશે નહીં;	
કાળા ચોરના કાઢશું તે વંત,	
હશે જેના લોઢાના દંત.	૧૬
નહિતો જાતે વેચાઈ આપશું,	
તો બિજા વાર લેવા આવશું;	
માગે સાહ દિનમાં એકવાર,	
એમ કરતે વીત્યાં વર્ષ ચાર.	૧૭
ત્યારે સાહ લેવાને ગયા,	
આપો રૂપિયા બમણા થયા;	
રૂપિયાનું નહિ લેશો નામ,	
હાલ નથી રૂપિયાનો ઠામ.	૧૮
ઠામ નથી તો મારો શો વાંક,	
તુંતો રહ્યો સદાયનો રાંક;	
કહું તને કરીને પરણામ,	
આપો હવે અમારા દામ.	૧૯
આપિશ તોપણ લેઇશું અમો,	

નહિ ચાલે નાપાડે તમો;
એ રીતે કહ્યું બહુજ પ્રકાર,
બોલ્યો ગરજી તેણીવાર.

૨૦

દોહરો.

ગરજી બોલ્યો તાહરે, સાંભળ સાચી વાત;
ક્યાંક ન જવાશે ચોરવા, હોયતો દધએ જાત. ૨૧
સાહ ત્યાંહાં ગરજી થઇ, બોલ્યો થઇ લાચાર;
ભાઇજી આપોતો વળી, દેઢશું બીજી વાર. ૨૨
એ નાણું આવ્યા તણો, નહિ સૂન્યો ઉપાય;
ત્યારે પોતે લાંઘવા, ગરજીને ઘેર જાય. ૨૩
મૂઝામાં જળ રેડિયું; બેઠો કઠણ થઈ સાય;
દિધા વિના તું જો જમે, નરશી વસ્તૂ ખાય. ૨૪
ધર તારું લાંબે સહુ, લાંબું બેઠો હુંય;
લિધા વિના ઉઠું નહીં, નિશ્ચે જાણે તુંય. ૨૫
સાહે ગાજો રીસમાં, દીધી ત્યાં દશવીશ;
તે સાંભળતાં તુરત તે, ચડી ગરજીને રીસ. ૨૬
અહિંતો આડી શેરીની, ધૂળ પડી તે લેય;
કર કરવાનું હોય તે, કહેવું હોય ત્યાં કહેય. ૨૭
નથિ ખિહિતો તારા થકી, આ ધર લૂટી લેય;
મળશે ત્યારે આપશું, દશ દિન બેશી રહેય. ૨૮
સાહે કહે શુણ કુતરા, ઘણું બોલમાં ધૂડ;
તારા ધરમાં રાખજે, આડી શેરીની ધૂળ. ૨૯

છે જાતે દેવાળિયો, લેખ નથી દતો ધન;
લતાં લાગ્યું સોહણું, દતાં ધૂળે તંન.

૩૦

ચોપાઈ.

સાહુકાર કહેછે.

શું કાંધ તારા ચાકર દેયે,
જે તારે ઘેર ફરા દેયે;
ખાઈશ શુંછે વાંઝિયાનો માલ,
લેશું બમણાં ધન હાલ હાલ. ૩૧
એક હાથે માથાના વાર,
એક હાથે મોટી પેંજર;
મારિશ ચાર ગણી બે કહું,
નાણું તો એ રીતે લહું. ૩૨
બોલ્યો ગરજી શુણિ એ વેણ;
આભવ તો નથિ લેણ ને દેણ;
ખોટા કમાઈના હશે તે ગયા,
મારા નશીબના ખાવા થયા. ૩૩
કુતરાની પેઠે શું ભસે,
નાણાં તો તારા ધરમાં હશે;
તારૂં મોતછે મારે હાથ,
જમીશ ગોળ ફટકડીને કવાથ. ૩૪
એમ કરતે લાંઘણુ યમ તણુ,
સાહે જાણું આવું મરણ;

ધણિ ધરનો ખાય છાનું ધાન,
 સાહ ન પામે અજને પાન. ૩૫
 સાહ ગયો ધરમાં કરી રીસ,
 મારી લાત ગરજીને શીશ;
 આબ્યા પાટુએ તે ધડી,
 ગડદાની તરફીટજ પડી. ૩૬
 જોવા મળ્યું ત્યાં સઘળું ગામ,
 સાહને કહે તને રૂઝા રામ;
 આપ્યાછે તેમજ બધાં જાણુ,
 આમ કિધે નવ થાય વખાણુ. ૩૭
 સાહ કહે હજી મારો વાંક,
 બાહયો મને અપાવો કાંક;
 વચ્ચે પડ્યા પછિ વણીદાર,
 મુદત મુદતનો કિધો વિચાર. ૩૮
 ગરજી કહે કાંધાં કરો ખાર,
 સાહ કહે કાંધાં કરો ચાર;
 જો બાધ મુળગા પામશું દામ,
 ફરી વિચારી કરશું કામ. ૩૯
 વર્ષે કાંધું પૂરું થાય,
 ટંટો એટલો એટલો મચાય;
 સમજી સુણિને કરી વિચાર,
 એવા નહિ કરશો વેપાર. ૪૦

દોહરો.

- રાખિ ધરેણું રોકકું, આપે નાણું જોહ;
 સોમણ કેરે ગાદલે, સુખે જિંધશે તેહ. ૪૧
- ઉધારે તે આપણે, જોનું ચાલે જોર;
 આરખ્ય ખેસે આવીને, કરે કપજ ધર ઢોર. ૪૨
- સગપણમાં કે રનેહમાં, દણા લેણા દામ;
 અંતે હેત રહે નહી, કરજો જોધને કામ. ૪૩
- જર જોડ ત્રીજી જમિન. કુલેશ તણાં ધર એહ;
 સાખ સહીત લખત વિના, વાત ન કરિયે તેહ. ૪૪
- ઉપજ વિચારી આપણી, કરિયે ખરચ સદાય;
 સારે નરસે કારજ, નહિ કરિયે કુલાય. ૪૫
- જો ખરચે દેવું કરી, મોટો મૂરખ એહ;
 લોક વખાણે એક દિન, કરે વગોણાં તેહ. ૪૬
- ઝગડો અંગઉધારનો, શુણી હરખે સાહ;
 જાતે ચોર દેવાળિયા, દિલમાં ધરશે દાહ. ૪૭
- વાતો શુણી વિચારજો, ક્રોધ ન કરશે લેશ;
 રૂદિયામાં ધરિ રાખજો. ડાપણનો ઉપદેશ. ૪૮
- કરજો કામ વિચારથી. નહિ કરશે કુલાય;
 સમો વિચારિ ચાલશે, થાશે સુખી સદાય. ૪૯
- ઓગણીસેનં ચારના, મહા સુદિ પંચમિ નામ;
 તે દિન ઝગડો દાખિયો, દ્વિજવર દલપતરામ. ૫૦

સમાપ્ત

દોહરો.

- એક રામ ચઢતાં ગયું, રાવણ કેરું રાજ;
 સોળ રામ શિરપર ચઢે, કહો રહે ક્યમ લાજ. ૧

